

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ КОМПЛЕКТИ ЗА ПРОФІЛЕМ "ДИЗАЙН", 10-11 КЛАСИ

Автори:

Віктор Вдовченко, науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України;

Володимир Тименко, провідний науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України;

Євген Антонович, проректор з навчально-методичної роботи, завідувач кафедри дизайну, професор Інст

<http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-26D8F4F134C06>

30 Вересня 2008, 00:00 , **Переглядів: 9516**

Навчально-методичні комплекти за профілем "Дизайн", 10-11 класи

Формуємо технологічний профіль. Метою профільного навчання є забезпечення загальноосвітньої підготовки учнів, їхня поглиблена допрофесійна підготовка, спрямування старшокласників на раннє життєве та професійне самовизначення.

Концепцією профільного навчання в старшій школі серед основних напрямів профілізації в технологічному напрямі визначено і навчальний профіль "Дизайн", який реалізується під час викладання за програмами "Основи дизайну", "Ландшафтний дизайн", "Промисловий дизайн", "Етнічний дизайн", "Графічний дизайн", "Дизайн середовища".

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ КОМПЛЕКТИ ЗА ПРОФІЛЕМ "ДИЗАЙН", 10-11 КЛАСИ

Сучасні тенденції в економіці, промисловості та освіті переконливо свідчать про надзвичайно важливе значення в них проектної діяльності як виду економічного аналізу і прогнозування сфери матеріального виробництва, модернізації промисловості за допомогою науково ємних новітніх технологій. Це – засіб збільшення в системі освіти співвідношення творчих, продуктивних видів предметно-перетворювальної навчальної діяльності учнів (вправи з вирішення проблемних завдань, завдання творчого, пошукового, дослідницького характеру, творчі, індивідуальні та колективні проекти) у співвідношенні з репродуктивними видами навчальної діяльності учнів (відтворити усно, письмово чи графічно завчений текст, виготовити виріб за поопераційною картою, виготовляти за завданням учителя тиражно один виріб). Найсприятливіші умови для оволодіння проектною предметно-перетворювальною діяльністю можуть бути створені під час профільного навчання в старшій школі за програмою "Основи дизайну".

Дизайн – це міждисциплінарна художня діяльність, у якій забезпечено синтез наукових знань, технічної творчості й художньо-образного мислення. Дизайн – діяльність, пов'язана з організацією предметного довкілля на засадах краси і доцільності. Дизайн забезпечує проектування нових предметно-пластичних форм, послуг у всіх сферах життєдіяльності людини.

З професійним напрямом , "людина-природа" співвідноситься ландшафтний дизайн, із напрямом "людина-людина" – етнічний дизайн, "людина-техніка" співвідноситься із промисловим дизайном, "людина-знакові системи" – із графічним дизайном, "людина-художні образи" – із дизайном середовища (інтер'єрів, екстер'єрів).

Зміст програми з "Основ дизайну" реалізується методом проектів, який передбачає три обов'язкові етапи: словесне, графічне і предметно-пластичне проектування. Результатом дизайн-діяльності є пошуковий макет або промисловий зразок майбутніх серійних виробів. Будь-який із видів дизайну (промислового, графічного, ландшафтного, етнічного і дизайну середовища) може мати міжпредметні зв'язки або забезпечувати інтеграцію з іншими навчальними предметами. В такому разі розробляють міждисциплінарні проекти.

Типовим навчальним планом для основної й старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів у структурі дванадцятирічної школи визначено для вивчення трудового навчання ("Технологій") за програмою "Основи дизайну" в 10-11-х класах у різних напрямках і профілях 1-2-5 годин на тиждень, відповідно – 35-70-175 годин на рік. Враховуючи широку диференціацію навчання в старшій (профільній) школі і відсутність у достатній кількості сучасного навчального устаткування: верстатів, швейних машин, кухонного навчального обладнання, рекомендуємо проводити трудове навчання ("Технології") за програмою "Основи дизайну". Профілі та кількість годин див. у табл. 1 на с. 3.

Навчання за програмою "Основи дизайну" фактично підсумкове, оскільки зміст програми розроблено з дотриманням дидактичних принципів наступності й перспективності в технологічній підготовці учнів початкової, основної, старшої школи. (Див. табл. 2.)

Предмет "Основи дизайну" в 10-11 (12)-х класах зорієнтовано на проектно-технологічний підхід у процесі продуктивної технологічної підготовки, що дає старшокласникам змогу оволодіти сучасними інформаційними технологіями, різними видами словесного та колірно-графічного проектування за допомогою традиційних та електронних засобів навчання, оволодіти практичними навичками втілення проектного задуму за допомогою особистісно зорієнтованих матеріалів і технік в оригінальному пошуковому макеті, ексклюзивному або тиражному виробі.

Науково обґрунтований зміст навчально-методичного комплекту "Основи дизайну" реалізує нагальну потребу учнів не тільки загальноосвітніх, а й спеціалізованих шкіл, ліцеїв, гімназій, колегіумів у предметно-перетворювальній діяльності. Вона є завершальною фазою будь-якого блоку продуктивної навчальної діяльності (пошуку, обробки, синтезування інформації – інтелектуальної діяльності; втіленні проектної пропозиції у формі словесного, колірно-графічного, предметно-пластичного проекту – проектно-технологічній діяльності).

У змісті навчально-методичного комплексу з "Основ дизайну", розробленого в Інституті педагогіки АПН України (програма, календарно-тематичний план, посібник для учня, методичні рекомендації для вчителя, словник) системно подано основні відомості про дизайн як вид проектної діяльності. Так само розглянуто проектування як триступеневий процес (словесне, колірно-графічне, предметно-пластичне), висвітлено відомості з композиційних закономірностей формоутворень, кольорознавства, матеріалознавства. Практичне навчання старшокласників у процесі проектно-технологічної діяльності здійснюється в розділах за напрямками: "Природа", "Техніка", "Сфера обслуговування", "Знаки інформації", "Навколишнє довкілля". (*Назви розділів див. у табл. 2.*) Принагідно зазначимо, що поглиблене вивчення предметно-перетворювальної діяльності учнів 10-11 (12)-х класів у загальноосвітній школі та закладах нового типу (ліцеях, гімназіях, коледжах, спеціалізованих школах) може здійснюватися в процесі профільного навчання за відповідними програмами: "Ландшафтний дизайн", "Промисловий дизайн", "Етнічний дизайн", "Графічний дизайн", "Дизайн середовища".

У програмі і навчально-методичному комплекті враховано результати багаторічних емпіричних і наукових лонгітюдальних досліджень групи науковців (*див. табл. 2*). Дослідникам і авторам сучасного змісту "Технологій" за напрямом "Дизайн" у своїй учительській, викладацькій, науковій роботі і в процесі багаторазових і багатоваріантних апробацій вдалося відібрати найсучасніший і найпродуктивніший зміст навчання, найефективніші методики викладання, сучасні високотехнологічні педагогічні організаційні форми, науково обґрунтувати обов'язковість відповідного предметно-розвивального середовища.

Змістове наповнення програми і всього навчально-методичного комплексу сформовано з урахуванням соціального запиту, зафіксованого підчас моніторингового дослідження. Його здійснили співробітники лабораторії трудової підготовки та політехнічної творчості Інституту педагогіки АПН України В. Вдовченко, В. Тименко, та ін. у 2002 році щодо пріоритетних напрямів, тем і видів діяльності в сучасному змісті технологічної підготовки учнів старших класів. Більшість побажань (близько двох тисяч респондентів - учнів 9-х, 10-11-х класів та їхніх батьків, учителів шкіл, управлінців, студентів і викладачів ВНЗ) з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Закарпатської, Івано-Франківської, м. Києва, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської областей у різних формулюваннях висловили нагальну потребу мати в старших класах сучасний зміст освітньої галузі "Технологія" з можливістю диференційованого навчання. Особливо виразними були побажання респондентів мати відповідне сучасному змістовому наповненню предметно-розвивальне середовище, нові організаційні форми навчання. Вони б сприяли проектуванню за особисто обраним напрямом предметного середовища (екстер'єр, інтер'єр), гармонійно

поєднуючи рукотворне і природне середовище не тільки у сфері "людина-техніка" (технічна праця для хлопців) або "людина-людина" (обслуговуюча праця для дівчат), а й у сфері "людина-знаки інформації", "людина-предметне довкілля", "людина-природа". Більшість респондентів вважає взагалі недоречним і застарілим поділ на чоловічі та жіночі види праці. Такого поділу, а тим більше його наукового обґрунтування, не існує в сучасних всесвітньо відомих наукових дослідженнях у сфері праці, як не існує й професійної діагностики для відбору учнів, робітників для навчання "чоловічих" і "жіночих" професій.

Ми рекомендуємо здійснювати спільне навчання хлопців і дівчат, що узгоджується з державними і міжнародними рекомендаціями, наприклад, з конвенціями та рекомендаціями, ухвалених Міжнародною організацією праці (МОП).

Так, у переліку конвенцій МОП, ратифікованих УРСР за № 21, Конвенція № 111 щодо дискримінації в галузі праці і занять 30.06.1961 р.; Конвенція про професійну орієнтацію і професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів (Конвенція № 142, прийнята 04.06.1975 р. на 60 Міжнародній конференції праці в Женеві. Крім того, ціла низка державних документів, досліджень в Україні і світі з тендерної експертизи українського законодавства, тендерної статистики, тендерного розвитку, міжнародний досвід державного забезпечення рівності жінок та чоловіків (*див.: Матеріали Міжнародної конференції - К., 30 червня - 11 липня, 2003 р.*).

Диференціювання творчих завдань і предметно-перетворювальної діяльності під час вивчення "Основ дизайну" здійснюється в процесі виконання вправ та роботи над творчим проектом. У разі твердження вчителів трудового навчання про складність таких завдань рекомендуємо звернутися до порівняльної *табл. 3*, в якій показано, що творчий проект як структурна одиниця змісту навчання увиразнюється, починаючи з початкової школи, поступово ускладнюючись в основній і старшій школі.

Доречним буде й наше акцентування на розмежуванні вчителями трудового навчання функцій навчального (в школі) і промислового на виробництві проектування.

Метою професійного проектування є створення високоякісного виробу для промислового виробництва. Основною ж метою навчального проектування в будь-якій ланці загальноосвітньої школи є оволодіння всіма етапами проектного процесу і технології виготовлення предмета проектування - в проектній документації, макеті або моделі. Такий проектно-технологічний підхід не тільки забезпечує ефективну профінформацію та профорієнтацію, а й дає змогу учням початкової, основної і старшої школи оволодіти проектним процесом як методом, за допомогою якого можна здійснити перетворення в довіллі.

Типовим навчальним планом для основної та старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів у структурі 12-річної школи визначено також напрями профілізації й кількість годин для освітньої галузі

"Технологія". Подаємо в таблиці витяг із Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів з графою наших рекомендацій ефективних курсів у галузі "Технологія", які найбільше відповідають зазначеним напрямам і профілям.

Таблиця 1

**Рекомендовані навчально-методичні комплекти,
які найефективніше представляють зміст освітньої галузі "Технологія"
у відповідному напрямі та профілі**

Напря́м	Профі́ль	"Технологи́"			Рекомендовані навчально-методичні комплекти
		кількість годин на тиждень			
		10	11	12	
	<i>Додаток 6</i>				
<i>Природничо-математичний</i>	Безпрофільна старша школа	2	2	-	"Основи дизайну" "Етнодизайн"
	<i>Додаток 7</i>				"Дизайн менеджмент"
	Фізико-математичний	1	1	1	"Дизайн маркетинг"
	Математичний	1	1	1	"Графічний дизайн"
	Фізичний	1	1	1	"Промисловий дизайн"
					"Промисловий дизайн"
	<i>Додаток 8</i>				"Дизайн менеджмент"
	Екологічний	1	1	1	"Дизайн маркетинг"
	Біолого-хімічний	1	1	1	"Екологічний дизайн"
	Біолого-фізичний	1	1	1	"Промисловий дизайн"
	Біолого-географічний	1	1	1	"Ландшафтний дизайн"
	<i>Додаток 9</i>				
	Біотехнологічний	2	2	1	"Промисловий дизайн"
	Хіміко-технологічний	2	2	1	"Ландшафтний дизайн"
	Фізико-хімічний	1	1	1	"Графічний дизайн"
	Агрохімічний	1	1	1	"Промисловий дизайн"
					"Графічний дизайн"
					"Ландшафтний дизайн"
<i>Суспільно-гуманітарний</i>	<i>Додаток 10</i>				
	Історичний	1	1	1	"Етнодизайн"
	Правовий	1	1		"Етнодизайн"
	Філософський	1	1	1	"Етнодизайн"
	Економічний	1	1	1	"Графічний дизайн"
<i>Філологічний</i>	<i>Додаток 12, 13</i>				
	Української філології	1	1	1	"Етнодизайн"
	Іноземної філології	1	1	1	"Етнодизайн"

	Історико-філологічний	1	1	1	"Етнодизайн"
Технологічний	Додаток 14				"Рекламне мистецтво"
	Технологічний	5	5	5	"Дизайн менеджмент"
					"Дизайн маркетинг"
					"Основи дизайну"
					"Ландшафтний дизайн"
	Інформаційно-технологічний	1	1	1	"Промисловий дизайн"
					"Графічний дизайн"
					"Дизайн середовища"
					"Етнодизайн"
					"Графічний дизайн"
Художньо-естетичний	Додаток 15, 16				"Рекламне мистецтво"
	Художньо-естетичний	1	1	1	"Основи дизайну"
					"Дизайн середовища"
Спортивний	Додаток 17				
	Спортивний	1	1	1	"Дизайн середовища"
	Додаток 18				
Однокомплектні загальноосвітні навчальні заклади	Суспільно-гуманітарний	1	1	1	"Етнодизайн"
	Природничо-математичний	1	1	1	"Ландшафтний дизайн"
	.				"Дизайн середовища"

Таблиця 2

Наступність і перспективність у навчально-методичних комплектах з освітньої галузі "Технологія"

Див. прикріплений файл

¹(авт. В. Тименко, Л. Денисенко, В. Вдовченко)

²(авт. В. Вдовченко, Ю. Шведова, Є. Антонович, В. Тименко)

³(авт. В. Вдовченко, Є. Антонович, В. Тименко, К. Дяченко),

⁴(авт. В.Вдовченко, В.Тименко, Є.Антонович, А.Коноваленко),

⁵(авт. В. Вдовченко, В. Тименко, Т. Божко.

⁶(авт. В.Вдовченко, Ю. Шведова, Т. Божко, В. Тименко)

⁷(авт. В. Вдовченко, Є. Антонович, А. Коноваленко, В.Тименко)

Узагальнюючі види практичних робіт у початковій школі та творчий проект в основній і старшій школах

У початковій школі та творчий проект в основній і старшій школах

Початкова школа (1-4 кл.) "Трудове навчання" "Художня праця"	Основна школа (5-9 класи) "Технології і дизайн", "Етнодизайн"	Старша школа (10-11(12)-ті класи) "Основи дизайну", "Ландшафтний дизайн", "Промисловий дизайн", "Етнодизайн", "Графічний дизайн", "Дизайн середовища"
Узагальнююча практична робота (6 год) І клас, 2-4 класи (6 год) Виконується наприкінці кожного розділу	Творчий проект (9-18 год) Структура: 1. Виявлення потреби у виробах. Формулювання проектного завдання. 2. Графічне проектування: підготовка проектної документації (складальних креслень, специфікації робочих ескізів). 3. Розробка послідовності виготовлення деталей, виробу. Розробка технологічних карток. 4. Предметно-пластичне проектування: виконання пошукових макетів. 5. Випробування, особисте оцінювання виробу, колективне обговорення. Захист проекту. Виконується під час вивчення кожного розділу	Творчий проект (10-20 год) Структура: 1. Виявлення потреби. Формулювання завдання. 2. Дослідження. Складання дизайн-специфікації. 3. Пошук ідей та їх аналіз. Вибір ідей та їх опрацювання. 4. Проектування. Підготовка проектної документації: складальних креслень, специфікації, робочих ескізів, креслень. 5. Розробка послідовності виготовлення деталей, виробу. Розробка технологічних карток. 6. Виготовлення пошукового макету, моделі. 7. Колірно-графічне забарвлення. Оздоблення. 8. Випробування й особисте оцінювання виробу. 9. Презентація проектів. Захист проекту і пошукового зразка

До вашої уваги перелік програм з напрямку "Дизайн"

1. Тименко В., Денисенко Л., Вдовченко В. Трудове навчання. 1-2 класи. – С. 90 -118 // Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-2 класи. – К.: Поч. школа. – 2001. – 296 с.

2. Тименко В., Денисенко Л., Вдовченко В. Трудове навчання. 3-4 кл. – С. 116-132 // Програми для середньої загальноосвітньої школи, 3-4 класи. – К.: Поч. школа. – 2003. - 296 с.

3. Вдовченко В. В. Модуль "Проектування та виготовлення виробів з деревини". – С. 27-44 // Посібник: програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання. 5-6 класи. – К.: Шкільний світ, 2001. – 312 с.

4. Тименко В. П. Художня праця. Варіативна частина програми. – С. 258-271 // Посібник: Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання. 5-9 класи. – К.: Шкільний світ, 2001. – 312 с.

5. Вдовченко В., Тименко В. Трудове навчання: технологія і дизайн. Програма для 5-го кл. // Сільська школа України, 2004. – № 21. – С. 14-27.

6. Вдовченко В., Тименко В., Антонович Є. Етнодизайн. Експериментальна програма для 5-9 кл. // Сільська школа України, 2004. – №21. – С. 4-13.

7. Вдовченко В., Сімонік А., Тименко В. Промисловий дизайн. Програма для 10-11 класів. Профільне навчання // Сільська школа України. – № 31. – 2004. – С. 10-20.
8. Вдовченко В. В., Тименко В. П. та ін. Трудове навчання: Початкова, основна, старша школа / Типові переліки навчально-наочних посібників технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів. – 2-ге вид. доп. // О. В. Зайчук, А. М. Гуржій, Г. Г. Науменко, О. Я. Савченко та ін. – К., 2002. – 197 с.
9. Вдовченко В.В. Проектне моделювання на заняттях з освітньої галузі "Технологія" // Вісник Черкаського університету. – Черкаси, 2001. – Вип.26. – С. 19-22.
10. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М., Тименко В.П. Етнодизайн: різьблення по дереву. 10-11 кл. Профільна програма. – 2004. – Рукопис.
11. Вдовченко В. В., Загорний В. К., Коноваленко А. М. Етнодизайн: художня обробка деревини. 10-11 кл. Профільна програма. – 2004. – Рукопис.
12. Вдовченко В. В., Антонович Є. А., Тименко В. П., Ландшафтний дизайн. 10-11 класи. Профільна програма. – 2003. – Рукопис.
13. Вдовченко В. В., Шведова Ю. Б., Вожко Т. О., Тименко В.П. WEB-дизайн. 10-11 кл. Профільна програма.
14. Вдовченко В., Коноваленко А., Тименко В. Програма профільного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів "Дизайн середовища: художня обробка деревини (маркетрі) // Освіта і управління. – 2004. – № 3-4. – С. 169-184.
15. Вдовченко В. В., Божко Т. О., Тименко В. П. Графічний дизайн. Програма профільного навчання // Сільська школа України. – 2005. – № 11. – С. 18-31

Прикріплені файли

- [Таблиця 2.doc](#) [36.5Кб]

**Наступність і перспективність у навчально-методичних комплексах з освітньої галузі "Технологія"
(За В. Вдовченком)**

Рівні дизайні-освіти	Класи	Назва предметів освітньої галузі "Технологія"	Розділи та предмети, в яких розкривається проектно-технологічна діяльність учнів за напрямками							
			Вступ	"Природа"	"Техніка"	"Сфера обслуговування"	"Знаки інформації"	"Довкілля"	Творчий проєкт	Підс. зан.
Початкова дизайн-освіта	1-4	"Грудове навчання"	Вступ	"Людина і природа"	"Людина і техніка"	"Я сам та інші люди"	"Людина і знаки інформації"	"Людина і художнє довкілля"	Узаг-на прак-на робота (в розділах)	Підс. зан.
		"Художня праця" (авт. В. Гименко)	Вступ	"Людина-художні образи природи"	"Людина-технічна естетика"	"Людина-художні образи інших людей"	"Людина-художні знаки інформації"	"Людина-художній побут"	Узаг-на прак-на робота (в розділах)	Підс. зан.
Основна дизайн-освіта	5-9	"Технологія і дизайн"	Вступ	Реалістичний тип професій		Соціальний тип професій	Інтелектуальний тип професій	Професій художнього виробництва	У розділах	Підс. зан.
		Етнодизайн ²	Вступ	Рослинна і тваринна символіка України	Промисловий етнодизайн	Етнодизайн костюма	Графічний етнодизайн	Дизайн середовища	У розділах	Підс. зан.
Профільна дизайн-освіта	10-11 (12)	"Основи дизайну"	Вступ	Ландшафтний дизайн	Промисловий дизайн	Етнічний дизайн	Графічний дизайн	Дизайн середовища	У розділах	Підс. зан.
		"Основи дизайну" (інтегрований курс) "Інформатика" "Технологія" ^{1,2,3,4}	Вступ	Ландшафтний дизайн	Промисловий дизайн	Етнічний дизайн	Графічний дизайн	Дизайн середовища	У розділах	Підс. зан.
		Технологічний профіль (5 год) Назви предметів	Вступ	Ландшафтний Дизайн ³	Промисловий дизайн ⁴	Етнічний дизайн	Графічний Дизайн ⁵ Рекламне мистецтво За ред. М.П. Ліфінцева. WEB-дизайн ⁶	Дизайн середовища ⁷	Окремим розділом – 20 год.	